

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister-president (Drees), 26 feb. 1950

Voor Drees persoonlijk.
Referte mijn 221 en 222.

Ik stel er prijs op U mede in verband met de aanstaande Ministerraad nog het volgende mede te delen: Zoals U begrepen zult hebben is hier Zaterdag morgen de bom gebarsten en wel om 11.30 uur. Uit mijn 216 en 217 zult U wel begrepen hebben dat ik de zaak niet geheel vertrouwde. De situatie was Zaterdag zo, dat het mij bepaald ongewenst voorkwam hier ter stede een algemene ruzie te laten ontstaan. Ik achtte mij eerst verplicht om de hoofden koel te houden.

Kist heeft alle redenen om verontwaardigd te zijn. Hij zal aan Schokking meer gedetailleerd seinen hoe mogelijk was dat hij onwetend werd gehouden. Ik heb Fockema indertijd uitdrukkelijk gewaarschuwd bij een eventuele vlucht van Westerling het leger als zodanig daarin niet te mengen en dat het leger geen gevaarlijke dingen zou doen. Fockema erkent dit volledig zoals ook uit mijn 221 blijkt. De tekst van mijn 221 en 222 heb ik aan Fockema, Buurman, Kist en Van Langen voorgelegd.

Het meest onbegrijpelijke in deze affaire is dat men nog een zeker vertrouwen geschonken heeft aan een notoire minderwaardige schooier zoals Westerling is. Een arts die hem sinds vele jaren kende heeft hem mij bestempeld als een pracht exemplaar van een psychopaat. Gerke die hem kende karakteriseerde hem als een gigolo. Het Nederlandse volk in onwetendheid vereerde hem blijkbaar als een held.

Men heeft mij persoonlijk ook zorgvuldig in onwetendheid van de plannen gehouden doch mij alleen de indruk gegeven van clandestiene vlucht. Op mijn vraag op 24 Februari of de man weg was, werd mij nog medegedeeld dat er geen bericht was, terwijl hij reeds op 22 Februari met behulp van het leger was vertrokken.

Ik durf nog niet geheel te voorspellen hoe de RIS uiteindelijk zal reageren. Waarschijnlijk zal de RIS het niet op een breuk laten aankomen. Indien men mij zou vragen wie bij de RIS geen breuk wenst, dan geloof ik dat dit in de eerste plaats de President persoonlijk zal zijn.

Ik seinde gisteren dat ik het niet opportuun achtte een van de hoofdfiguren in gebreke te stellen of een verwijt te maken. Men is er zich echter in die kring wel degelijk van bewust dat de zaak daarmee niet is afgedaan. Er was gisteren bij mij een combat de generositeit van alle vier, wie eventueel het hoofd op het blok zou moeten leggen. Mijn standpunt was *toen*, thans niet, dat wij eerst gezamenlijk zullen moeten zorgen dat het ongeluk niet nog groter wordt.

Geheel persoonlijk ben ik na 'n nacht over de situatie te hebben geslapen tot de conclusie gekomen dat Chef G.S. van Langen het veld zal moeten ruimen en dat Buurman een nieuwe standvastige chef-staf zal moeten hebben. Buurman zal zeker niet moeten vallen omdat ik zijn aanblijven voor de troep van het aller grootste gewicht acht en het conflict internationaal niet zo hoog mag gaan dat de CLG hiervoor heengaat. Een definitief oordeel kan ik echter nog niet geven omdat ik nog steeds geen absolute zekerheid omtrent de reacties van de RIS heb.

Fockema heeft er zich indertijd tegenover mij uitdrukkelijk op beroepen dat de Regering hem verzocht had alles in het werk te stellen Westerling uit het land te verwijderen, waarbij hij mij vertelde gemachtigd te zijn daarvoor eventueel een groot bedrag uit te geven. Op mijn uitdrukkelijke vraag gisteren is mij nog gebleken dat Westerling zwart geld heeft medegekregen.

Wij mogen hieruit misschien de lering trekken dat zolang de omstandigheden in Indonesië zo glibberig zijn als zij thans nog zijn, er nimmer meer opdracht of machtiging gegeven zal mogen worden aan wie dan ook die er uit Nederland komt, waar de HC niet zonder voorbehoud en volledig over is ingelicht. Afzonderlijke besprekingen zelfs van de hoogste autoriteiten uit Nederland hier in Indonesië, kunnen hun gevaren met zich medebrengen ook wanneer alles met de beste bedoelingen geschiedt.

Ik kan mij indenken dat er in het Kabinet enige verontwaardiging zal zijn en dat men onder geen voorwaarde kan aanvaarden dat er maatregelen zouden worden genomen tegen militairen die niets anders gedaan hebben dan bevelen van hun chefs uit te voeren. Wij zien dit hier volkomen in.

Er komt nu nog bij dat de radio hier meldt dat Westerling in Singapore in een Chinees restaurant is gearresteerd wegens gebrek aan geldige papieren. Ik verwijs in dit verband naar mijn gesprek met Kermode.

Van deze gelegenheid zou ik tevens gebruik willen maken te refereren aan Van Maarseveen 121, waaruit blijkt dat de kwesties van decoraties in de Ministerraad Maandag behandeld zullen worden. Indien mijn feeling mij niet bedriegt, meen ik erop te moeten aandringen dat de bereidheid om de President ter gelegenheid van de Unieconferentie te decoreren groter moet worden en dat ik, indien de Regering mijn opvatting deelt, gelegenheid zou moeten hebben op een opportuun moment tijdig voor het begin van de Unieconferentie te onderzoeken of dit gewaardeerd zou worden.

Indien U dit telegram wilt beantwoorden verzoek ik U het antwoord aan mij persoonlijk te richten en er niet aan te refereren in een ander telegram.